

**ZASTARANJE KAZENSKEGA PREGONA
(SOJENJA)-STANJE PO ODLOČBI
USTAVNEGA SODIŠČA U-I-25-07 z dne 11.
9. 2008**

Mag. Aleksander Karakaš

Martin Dolinar

Zastaranje kazenskega pregona

111. člen KZ

(Ur. l. RS št. 63/1994)

(1) Kolikor v tem zakoniku ni drugače določeno, kazenski pregon ni več dovoljen, če je preteklo:

- 1) petindvajset let od storitve kaznivega dejanja, za katero se sme po zakonu izreči zapor tridesetih let;
- 2) petnajst let od storitve.....

(2) Če je za kaznivo dejanje predpisanih več kazni, se zastaralni rok določi po najhujši predpisani kazni.

(3) Ne glede na določbe prvega odstavka tega člena v primerih kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, storjenih proti mladoletni osebi, rok za zastaranje kazenskega pregona ne more izteči pred potekom petih let od polnoletnosti oškodovanca.

Tek in pretrganje zastaranja kazenskega pregona

112. člen KZ

- (1) Zastaranje kazenskega pregona se začne tistega dne, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno.
- (2) Zastaranje ne teče v času, ko se po zakonu pregon ne sme začeti ali nadaljevati.
- (3) Zastaranje pretrga vsako procesno dejanje za pregon storilca zaradi storjenega kaznivega dejanja.
- (4) Zastaranje se pretrga tudi tedaj, če stori storilec v času, ko teče zastaralni rok, enako hudo ali hujše kaznivo dejanje.
- (5) Po vsakem pretrganju se začne zastaranje znova.
- (6) Kazenski pregon zastara v vsakem primeru, če preteče dvakrat toliko časa, kolikor ga zahteva zakon za zastaranje kazenskega pregona.

Načelno pravno mnenje 16. 6. 1999.

112. člen KZ, prvi odstavek 428. člena ZKP

„S pravnomočnostjo sodbe preneha teči zastaranje kazenskega pregona. Če se po zahtevi pravnomočna sodba razveljavi in zadeva vrne v novo razsojo, se v postopku nove razsoje ne uporabljajo določbe KZ in ZKP o zastaranju kazenskega pregona, razen v primeru, ko bi ob pravilni uporabi zakona kazenski pregona zastaral že pred pravnomočnostjo sodbe, ki je bila po zahtevi za varstvo zakonitosti razveljavljena.“

Načelno pravno mnenje 16. 6. 1999.

„Kazenski pregon storilca kaznivega dejanja se konča s pravnomočnostjo sodbe. Zato tudi zastaranje kazenskega pregona lahko teče le do pravnomočnosti sodbe. Če je bila s pravnomočno sodbo storilcu izrečena kazen, začne teči zastaranje izvršitve kazni, in to tistega dne, ko je postala sodba pravnomočna. Zastaranje kazenskega pregona in zastaranje izvršitve kazni ne moreta hkrati teči.

Po razveljavitvi pravnomočne sodbe, kazenski pregon, kljub zapovedanemu ponovnemu sojenju iz prvega odstavka 428. člena ZKP ne more „oživeti“ zaradi prepovedi ponovnega sojenja o isti stvari iz 31. člena Ustave R Slovenije (v nadaljevanju Ustava) in 10. člena ZKP. Izključeno je torej ne samo dvakratno kaznovanje za isto kaznivo dejanje, temveč tudi ponovni kazenski pregon za to kaznivo dejanje. Zato v postopku po razveljavitvi pravnomočne sodbe na podlagi zahteve za varstvo zakonitosti ne gre za ponovni kazenski pregon storilca kaznivega dejanja, temveč gre le za preizkus zakonitosti prejšnje pravnomočne sodbe.¹

Absolutno zastaranje kazenskega pregona je tako v vsakem primeru definitivno končano s pravnomočnostjo prejšnje (razveljavljene) sodbe in se vprašanje zastaranja kazenskega pregona ne more pojaviti v postopku nove razsoje po prvem odstavku 428. člena ZKP. Ne glede na razlog razveljavitve, v postopku nove razsoje nikoli ne more priti do sodbe, ki bi bila za obsojenca neugodnejša od prejšnje razveljavljene pravnomočne sodbe. Če bi sodišče v postopku nove razsoje moralo upoštevati določbe 112. člena KZ o zastaranju kazenskega pregona, obsojena oseba dejansko ne bi dobila zelene rehabilitacije-oprostitilne sodbe, temveč zgolj nemeritorno sodno odločbo o ustavitvi kazenskega

U-I-25/07 z dne 11. 9. 2008.

„112. člen Kazenskega zakonika ni v neskladju z Ustavo, je pa v neskladju z Ustavo Zakon o kazenskem postopku, saj ne določa roka, v katerem bi moral biti postopek nove razsoje končan; ter še, da mora biti do uveljavitve Kazenskega zakonika, postopek nove razsoje pravnomočno končan najkasneje v dveh letih po razveljavitvi pravnomočne sodbe.“

U-I-25/07 z dne 11. 9. 2008.

„Zakon o kazenskem postopku ob takšni razlagi, kot jo je glede instituta zastaranja v postopku nove razsoje sprejelo Vrhovno sodišče v načelnem pravnem mnenju, ni v neskladju z drugim odstavkom 14. člena in z 22. členom Ustave. Položaj, v katerega pride obdolženec po razveljavitvi pravnomočne sodbe, s katero je bil obsojen za storitev kaznivega dejanja, namreč ni enak položaju obdolženca pred pravnomočno obsodilno sodbo, torej tudi ne položaju, ko je v pritožbenem postopku razveljavljena prvostopenjska sodba.

Zakon o kazenskem postopku je v neskladju z Ustavo, ker ne določa roka, v katerem bi moral biti postopek nove razsoje pravnomočno končan. Postopek nove razsoje sam po sebi prinaša za obdolženca omejitve in poseganje v njegove pravice, predvsem pa zanj pomeni stanje nadaljnje negotovosti glede konca kazenskega postopka. Za obdolženca, ki se znajde v postopku nove razsoje, ni nepomembno, koliko časa bo zoper njega tekel postopek in koliko časa bodo nad njim „visele“ pravne posledice uvedbe kazenskega postopka. Zato z vidika pravne varnosti in načela zaupanja posameznika v pravo (2. člen Ustave) zgolj to, da mora biti pravica iz prvega odstavka 23. člena Ustave zagotovljena v vsakem posameznem sodnem postopku, torej tudi v postopku nove razsoje po razveljavljeni pravnomočni obsodilni sodbi, ne zadošča za učinkovito varstvo obdolženčevih pravic.“

Tek in pretrganje zastaranja kazenskega pregona -

91. člen KZ-1

(Ur. l. RS št. 55/2008)

(1) Zastaranje kazenskega pregona se začne tistega dne, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno.

(2) Če je pravnomočna sodba v postopku za izredno pravno sredstvo razveljavljena, je v novem sojenju zastaralni rok dve leti od razveljavitve pravnomošne sodbe.

(3) Zastaranje ne teče v času, ko se po zakonu pregon ne sme začeti ali nadaljevati ali ko je storilec nedosegljiv za državne organe.

(4) Zastaranje se pretrga, če storilec v času, ko teče zastaralni rok, stori enako hudo ali hujše kaznivo dejanje, po pretrganju pa začne zastaranje znova teči.

U-I-262/10-18 z dne 23. 6. 2011.

„Določbe o rokih za zastaranje pregona in določbe o roku za novo sojenje imajo enako ustavnopravno izhodišče in cilj, to je odpravljanje negotovosti, do kdaj sme država z vodenjem kazenskega postopka še posegati v pravice posameznika, oziroma učinkovito zagotavljanje splošne prepovedi nerazumne in stvarno neupravičene pravne negotovosti kot vidika zahteve po pravni varnosti (2. člen Ustave).“

U-I-262/10-18 z dne 23. 6. 2011.

„V skladu z drugim odstavkom 91. člena KZ-1 je zastaralni rok v novem sojenju po razveljavitvi pravnomočne sodbe v postopku za izredno pravno sredstvo dve leti od razveljavitve pravnomočne sodbe. Vendar pa to ne pomeni, da je navedeni rok določen kot absoluten oziroma da posledice zastaranja "v vsakem primeru" nastopijo po izteku dveh let. Za pravilno razumevanje navedene določbe je namreč treba upoštevati tudi tretji in četrti odstavek 91. člena KZ-1, ki določata, katera dejstva vplivajo na (iz)tek tega roka in kako. Rok za zaključek novega sojenja (podobno kot rok za zastaranje pregona) na tej podlagi ne teče takrat, ko se to po zakonu ne sme začeti ali nadaljevati ali ko je storilec nedosegljiv za državne organe.“

U-I-262/10-18 z dne 23. 6. 2011.

„V roku za novo sojenje mora sodišče zaradi saniranja procesnih kršitev praviloma ponoviti glavno obravnavo in pritožbeni postopek s poudarkom na tistih procesnih dejanjih, na katera je opozorilo Vrhovno sodišče (drugi odstavek 428. člena ZKP). Ta rok naj bi zagotavljal predvsem potrebno koncentracijo procesnih dejanj in je po svoji naravi blizu, na primer, roku za končanje preiskave (185. člen ZKP) ter ima (podobno) za cilj tudi zagotavljanje pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (prvi odstavek 23. člena Ustave). Ne glede na umestitev določbe o roku za zaključek novega sojenja v 91. člen KZ-1, ki je naslovljen "tek in pretrganje zastaranja kazenskega pregona", je zato treba vselej upoštevati, da gre pri kazenskem pregonu in novem sojenju z vidika njunega dopustnega trajanja za dva izvorno različna položaja. Pri določanju dolžine rokov in povezanih vprašanj so zato upoštevne drugačne okoliščine oziroma so enake okoliščine upoštevne v različni meri.“

Možna izpeljava

- 1) Razlika med zakonom, v katerem je določen rok za novo sojenje in zakonom, v katerem bi moral biti določen, ni pomembna;
- 2) rok za novo sojenje in roki za zastaranje kazenskega pregona so zaradi istega namena enakovredni;
- 3) rok za novo sojenje je podaljšljiv iz primerljivo enakih razlogov, kot so podaljšljivi roki za zastaranje kazenskega pregona;
- 4) nova razsoja pomeni ponovitev sojenja kot pri razveljavitvi prvo ali drugostopenjske sodbe v postopku s pritožbo (prvi odstavek 392. člena in 397. člen ZKP) z zožitvijo („poudarkom“) na procesna dejanja, na katere je opozorilo Vrhovno sodišče.

Tek in pretrganje zastaranja kazenskega pregona in roka za novo sojenje -

91. člen KZ-1

(Ur. l. RS, št. 186/21)

- (1) Zastaranje kazenskega pregona se začne tistega dne, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno.
- (2) Če je pravnomočna sodba v postopku z izrednim pravnim sredstvom ali z ustavno pritožbo razveljavljena, je v novem sojenju zastaralni rok pet let od razveljavitve pravnomočne sodbe.
- (3) Zastaranje ne teče v času, ko se po zakonu pregon ne sme začeti ali nadaljevati ali ko je storilec nedosegljiv za državne organe.
- (4) Zastaranje se pretrga, če storilec v času, ko teče zastaralni rok, stori enako hudo ali hujše kaznivo dejanje, po pretrganju pa začne zastaranje znova teči.

I Ips 45162/2011 z dne 16. 5. 2024

• Jezikovna razlaga drugega odstavka 91. člena KZ-1 ne izključuje večkratnega ponovnega začetka njegovega teka. Do tega položaja bo prišlo v primeru, ko bo pravnomočna sodba razveljavljena večkrat.

• Še pomembneje je, da takšno razlago podpira tudi namen ureditve dvoletnega roka. *Ratio* uvedbe dvoletnega roka iz drugega odstavka 91. člena KZ-1 je ureditev položaja tistih obdolžencev, ki bi v ponovnem sojenju po razveljavitvi pravnomočne sodbe ostali brez jamstva časovno omejenega kazenskopravnega odziva državnih organov. Pred pravnomočnostjo odločitve o obtožbi te časovne vidike kazenskega pregona urejajo roki za zastaranje pregona, po pravnomočnosti pa ti nehajo teči in z razveljavitvijo pravnomočne sodbe ne oživijo ter se v postopku ponovne presoje ne uporabljajo. Negotovost, do katere pride po razveljavitvi pravnomočne sodbe, zato odpravlja (kot ga imenuje zakonodajalec ob uveljavitvi KZ-1) zastaralni rok v novem sojenju.

• Zakonodajalčev namen je bil torej odpraviti negotovost in nedoločnost časovnih vidikov v postopku ponovne presoje, ne pa določiti skrajno časovno mejo odločanja v konkretni kazenski zadevi.